

CLAUDIO PARMIGGIANI

‘Toutes choses – pierres, arbres, étoiles – ont des yeux et des voix humaines’¹

Het is moeilijk ongevoelig te blijven, in het werk van Claudio Parmiggiani, voor de plaats die werd gegeven aan gevoelens en elementaire objecten in het leven. Vuur, boeken, stof, drukkende lucht, de lichtheid van een vlinder of de kleur van glas – al deze elementen zijn aanwezig, zowel ontwapenend als *onthullend*. Ontwapenend, want schatkist voor de afwezigheid, en *onthullend* want ‘porteuse d’un effet de vérité’². De kunstenaar modelleert, dankzij een waarneembare bescheidenheid, een poëtisch universum van een wezenlijke dichtheid. ‘Het ziende lichaam’ van de bezoeker, waarover Merleau-Ponty het heeft, wordt niet gespaard. Het is geïntegreerd in het raadsel van het werk, in zijn *onrust*.

Net binnen in de galerie wordt men een halt toegeroepen door een dwingend beeld. De ruimte is niet langer gewoon. Melancholisch en ruw liggen glasbrokken verspreid over de vloer. Op hen strandde het anker van een boot. Dit sterke werk verwijst naar de monumentale labyrinten van gebroken glas die de kunstenaar realiseerde, ondermeer in het Collège des Bernardins te Parijs. Het doet denken aan een onstuimige zee, aan het doek van C. D. Friedrich, *Die verunglückte Hoffnung* of aan tragische gebeurtenissen uit de geschiedenis (Hiroshima, Stalingrad,...). Is het een ruimte van eenzaamheid, een ‘plaats van uitersten’ waarrond de ruimte zich geleidelijk heeft uitgehold? In de omgeving van het werk verspreidt zich de stilte. Ze omhult ons en nestelt zich in de holte der dingen, zoals stof en as dat doen.

De tentoonstelling bij Meessen De Clercq biedt de uitzonderlijke gelegenheid om meerdere momenten binnen de creatie van Parmiggiani terug te vinden. Over de verschillende verdiepingen wordt een netwerk van beelden en signalen opgebouwd, waarvan het bijzondere is dat het heden met het verleden verenigd wordt, van de actuele praktijk tot het onheuglijke van de kunst. De tijd is het instrument bij uitstek van Claudio Parmiggiani. Een anachronistische tijd die beeldhouwt, bewerkt en het spoor van zijn voorbijkomst achterlaat. De in 1970 gestarte serie *Delocazione*-werken is karakteristiek in dit opzicht. ‘Ik werk graag met alles wat zich verspreidt, maar tegelijkertijd de meest duurzame materie is, met het eeuwige, stof, as, schaduw, met deze materie die de stem van de tijd en het lot van een tijdelijke soort bevat.’ Via een rooktechniek roept de kunstenaar sporen op van verdwenen, verplaatste aanwezigheden. Of het nu gaat om vinders, een spinnenweb, een schedel – leven gegeven, leven verloren – of boeken – kennis gegeven, kennis verloren – het gaat over de kwetsbaarheid van alles. Een kwetsbaarheid die – paradox van de afdruk – het overblijfsel met de verdwijning verenigt. De lucht heeft op de drager zijn onstoffelijke aanwezigheid afgezet als een spookachtige kracht die een spoor van de herinnering achterlaat.

Ook het fysieke ongemak dat ervaren wordt mag niet worden veronachtzaamd. Er aandacht aan schenken opent onze blik voor andere zintuigen, andere verbanden. Het werk van Parmiggiani ontsnapt aan elke eenduidige betekenis. De betekenis is meervoudig en roept vaak verschillende disciplines op. Het pigment, luchtige materie van de schilderkunst, knoopt weer aan met zijn elementaire visuele doeltreffendheid. Verspreid als een lichtkring om het aura te beklemtonen, of opgesloten in een glas zonder dat een menselijke hand kan tussenkomen. De mens heeft het gebruik ervan verloren. Gloeiend licht, enkel de vogel kent er nog de macht van. Het ontastbare is een essentieel materiaal voor het werk. ‘Onstoffelijk betekent gedachte en gedachte betekent oneindigheid’ zegt de kunstenaar. De muziek, ‘kunst van het onuitsprekelijke’, heeft de laatste noten van haar partituur zien verdwijnen in de brandvlek op het papier. Elders hield de klok die het uur van de grote bijeenkomsten sloeg, op te vibreren. Geplaatst op een kubus boeken, geeft de klok weerklank aan de herinnering aan een verdwenen stem. Onleesbaar en onhoorbaar, verstomde woorden en geluiden. De stilte heeft hier een vreemde vorm van welsprekendheid gevonden. Het is een verzetsdaad, of, zoals de kunstenaar aangeeft, ‘een gebaar in de richting van deze bedrieglijke «heilige aarde» die wij geest noemen’³.

Wivine de Taux

¹ Claudio Parmiggiani, *Stella Sanguis Spiritus*, Arles, Acte Sud, 2003, p 217.

² Georges Didi – Huberman, *La ressemblance par contact*, Paris, les Editions de Minuit, 2008, p 17.

³ Uitreksel uit een gesprek met Claudio Parmiggiani, Brussel, januari 2006.